

Prenumerationspris

$\frac{1}{1}$ år Kr. 3:—
 $\frac{1}{2}$ " " 1:50

Utgiven av Svenska Folkförbundet.

Redaktör: Andreas Stahl, Riddaregatan 3, Reval.

UTKOMMER ALLA ONSDAGAR

Utlandet:

$\frac{1}{1}$ år Kr. 4:—
 $\frac{1}{2}$ " " 2:—

Avskedet.

Gammalsvenskbyborna åter i Sverige! Förlorade sonen har således återvänt till sin fader. Moder Svea utsträcker sina armar för, att åter trycka sina barn till bröst, liksom Kanan återtog Israelsbarn från Egypten.

Vi, estlandssvenskar, äro glada över, att 900 av våra bröder och systrar i förs kingsringen kunna nedlägga vandringsstaven, glömma nationalkampen och ägna sig för jorden och plogen.

Men våra led hava glesnat, Gammalsvenskby var ju vår dotter. Gemensamma öden hava följt oss till år 1918, då vi skildes åt under olika fanor.

Fastän långt ifrån varan, hava vi dock betraktat varandra som landsmän; jag minns hur kärt det var när en och annan av oss under den forna ryska militärtjänsten råkade träffa någon Gammalsvenskbybo i de ryska kasärnerna, där vi gemensamt tjänade det land, som sett oss födas.

Nu har ni slutat vandringen i det främmande landet, moderlandet var eder för kärt, ni längtade dit, drivna av österlandets barbarism, vars piska fallit hårdare på edra skuldror än på våra.

Fästän vemodstårar fukta våra kinder, framkallade av tanken på eder och oss själva, kunna vi dock ej annat än lyckönska eder i edra framtida företag.

Som svenskar återfinna vi ju eder alltid, men som en koloni i Ryssland äro ni borta för alltid.

Den framtida vandraren, vilken genom en eller annan anledning råkat komma från våra bygder ned till Syd-Rysslands stäpper, skall med vemod stanna vid kul-

len på Dnjeprstranden där Gammalsvenskby engång stått.

Det känns som om blodet ville stelna i ådrorna, när vi ser så många för svenskheten utdöda orter; vi äro ju svenskhetens väktare i östern, men likväl ökas de utdöda svenskorternas antal alltjämt så man med vemod frågar: vad manne det bli av oss?

Kanske nalkas även den dag, då på listan till de ut döda svenskorterna i östern bakom Gammalsvenskby även står Korkis, Vichterval o. s. v.

Har vi verkligen drabbats av Guds stränga dom, har vikingaättlingen ej mera arvsrätt i öster, där han engång utfört stora hjältebragder?

Vad skulle våra förfäders andar säga härom?

Sjunger vi ej om: „Slumrande toner fjärran ur tiden.

Toner i från stugor från fält och vänan lid. Sällsamma röster ur gravarnas dunkel o. s. v.“ Med vörndnad böja vi oss även för kul-len vid Dnjeper där stoften av våra landsmän vila; av dessa vilka föddes på Dagö, vilken ö de med sorgbundna hjärtan måste lämna, de återsågo den aldrig mer.

Må jorden ej trycka dem hårdare nu, när deras barn—barns barn ej mer rå om denna torva, under vilken de vila. *J. P—l.*

Svar till „Vormsöbo“

I nr 29 av Kustbon berättas under rubriken Vormsö i en artikel, undertecknad „Vormsöbo“, ett och annat om förhållandena här på ön.

Undertecknad ber få uttala ett tack till författaren för visat intresse för öns kyrkliga angelägen-

heter liksom och för det vänliga uttalandet om min verksamhet för församlingens väl! Beträffande det mindre vänliga omdömet på undertecknads adress anhåller jag vördsamt att få anföra följande.

Vormsöbo skriver i sagda nummer av tidningen bl. a.

„Kyrkan har dock i år undergått en grundlig restaurering, som beklagligt nog, betydligt förändrat det älderdomliga templet prägel. Mycket skada att kyrkoherde J. klasson, som i många avseenden verkat för församlingens väl, nu funnit för gott att gå egna vägar och bryta med de gamla traditionerna och sätta nya inskriptioner, där svenskan fått en underordnad ställning.“

Beträffande ovan anförda torde det tillåtas mig påpeka följande:

I Vormsö Ev. Luth. S:t Olai församlings kyrkorådsprotokoll av den 14 maj 1929, § 4 heter det:

„Kyrkorådet fattade därefter beslut om kyrkans reparation. Uppdrogs åt pastor Klasson att ombesörja och leda densamma, bestämma, vilka bibelspråk, som skola uppsättas, var och på vilket språk de skola uppsättas med vederbörlig hänsyn tagen till vad lämplighet och billighet såväl som kyrkans utseende kräva.“

Då jag likväl icke, såsom Ni beskyller mig för, „fann för gott att gå egna vägar“ ifråga om i protokollet berörda saker, lät jag ånyo sammankalla församlingens kyrkoråd den 15 juni i år.

I § 2 i protokollet av nämnda dag står att läsa:

„Beslöts göra inskrifterna på estniska och svenska att ej rub-

ba den gamla svenska inskriften — i enlighet med förslag av sekreteraren."

Den sistnämnde råkade olyckligtvis vara undertecknad. Jag överlämnar åt Eder ärade Vormsöbo, och åt den ärade läsekreten att avgöra, huruvida jag i egenskap av församlingens kyrkoherde eller kyrkorådets sekreterare handlat egenmäktigt. Jag ansåg mig själv åtminstone handla efter bästa förstånd och fylla min plikt, då jag lät verkställa det beslut kyrkorådet givit mig i uppdrag att utföra.

Beträffande brytandet av de gamla traditionerna och insättandet av nya inskrifter med underordnad ställning för svenska språket ber jag få lämna följande meddelande om saken.

Altare och predikstol härstamma båda ungefär från år 1660. De äro försedda med givarnas vapen och predikstolen jämväl med en tavla, innehållande „gåvobrevet“ på tyska språket. Av sakkunniga har jag erfarit, att skulpturerna på desamma troligen varit målade från början i samma färg som de nu återfått, att bibelspråk på tyska språket ditsatts senare — sannolikt i slutet av 1700-talet —, att altaret dock haft ett bibelspråk från början på svenska språket, att skulpturerna såväl på altare som predikstol någon gång på 1800-talet „målats som domkyrkan i Reval“, i begravningsfärger svartvit samt att de sistnämnda delvis förgyllts, kanske för 25—30 år sedan.

Måhända „Vormsöbo“ liksom många andra erkänner, att en kyrkas ändamål är att vara gudstjänstlokal och icke museum. Dock skall det villigt här erkännas, att vad som finnes av verkligt ursprungligt, historiskt värde där ingalunda bör få förfaras. Därför har även detta „gåvobrevet“ på predikstolen och bibelspråket på altaret bibehållits. Då vi avsett kyrkan till uppbyggelselokal för församlingen och den senare består av ungefär 2000 svenskar, 200 ester och en tysk, antog jag det vara naturligt, att bibelspråken avfattades på de båda förstnämndas språk, så mycket mer som vi ha en övervägande majoritet här av svensktalande, en minoritet estnisktalande. Undertecknad såväl som kyrkorådets majoritet ansågo det därför rimligt, att de tyska bibel-

språken fingo ge plats åt de nu förstärkta och talade språken i församlingen, alldenstund dessa tyska bibelspråk icke ursprungligen varit där. Men jag betonar än en gång, att inga ursprungliga vare sig svenska eller tyska inskrifter rubbats. Att svenskan placerats till höger — så att den läses sist av församlingen — beror på att i kyrkan „äreplatsen“ av gammalt ansetts vara vid högra sidan. På predikstolen har estniska texten placerats på baldakinen och den svenska på själva predikstolen — det var nödvändigt av utrymmesskäl. Innehållet är här, liksom i övriga fall, där texten nyskrivits, detsamma på båda språken.

Vad som är äreplats ifråga om baldakinen och predikstolen, är jag icke kompetent att avgöra. Vormsöbon, som skrivit artikeln i Kustbon nr 29, tycks emellertid veta det. Kanske den ärade artikelförfattaren f. ö. ville i ett kommande nummer söka litet närmare klargöra, vad som avses med att svenskan fått en underordnad ställning!

Tillåt mig också, ärade Vormsöbo, göra Eder ett par frågor: Är Ni medlem av Vormsöbo Ev. Luth. S:t Olai församling?

Det skulle vara angenämare, om vi finge närmare lära känna varandra, kanske inte minst för läsekreten, ville Ni därför vara av den godheten och i ett följande svar, som jag hoppas Ni icke skall underlåta att komma med, utsätta Edert fullständiga namn under detsamma? Hederligt folk brukar nämligen aldrig skämmas för sitt riktiga namn.

Med utmärkt högaktning

John Klasson.

Vormsö den 3 augusti 1929.

Vad är livet?

En dag, då fåglarna blivit trötta och vilade sig från sin sång, blev tystnaden avbruten av en liten fundersam bofink, som frågade: „Vad är egentligen livet?“ Frågan gjorde de övriga fåglarna oroliga, men en lärka tog mod till sig och svarade: „Livet är en härlig sång.“ „Nej, det är i stället kamp och strid“, inflikade en mullvad, som just stack huvudet upp ur mullen. „Jag tror, att livet är utveckling“, sade rosenknoppen, som

öppnade sig och slog ut till glädje för en liten fjäril, som kysste den och utbrast: „Livet är bara glädje!“ „Vad mig beträffar är livet endast slit och släp“, klagade myran, medan hon släpade på ett strå, som var många gånger längre än hon själv. Men skatan log ett överlägset leende, för att dölja, att hon saknade någon egen mening i denna fråga.

I detsamma började stora regndroppar falla, och de viskade sorgmodigt: „Livet ger bara tårar.“ „Alla taga nu storligen miste“, ropade örnen, där han stolt seglade fram på mäktiga vingar, „livet är frihet och kraft.“

Det begynte skymma, och kvällen kom. En liten sparv föreslog helt blygt, att man skulle gå till vila. Nattvinden susade stilla i träd-kronorna: „Livet är en dröm.“ Nattens stillhet vilade över land och stad; men då morgonrodnaden redan färgade himlavalvet, släckte en ensam tänkare sin lampa om sade för sig själv: „Livet är en hård skola.“ „Livet är ett gåtfullt mysterium“, viskade morgonvinden. Nu spred sig plötsligt en sällsam guldglans över himlaranden i öster och alla skyar samt trädtoppar speglade sig i guld. Morgonen hälsade den vaknande jorden och jublade i mäktiga harmonier: „Livet är endast begynnelsen till något ännu härligare!“ *Bygdeman.*

(Ur „Birkasvännernas“ Kamrattidning).

Birkas.

Senaste söndag voro Birkasvännerna församlade till sedvanligt sommarmöte på Birkas. Samvaron försiggick ute i det fria under en strålande, högblå himmel och de deltagandes antal uppskattades till omkr. 200—250 pers.

Programmet var omväxlande och innehållsrikt. Bl. a. hade „Birkasvännerna“ även denna gång åstadkommit en handskriven kamrattidning med rätt intressant innehåll, som till största delen var dess energiske sekreterares förtjänst.

Ordningen var mönstergill, vilket bevisar att vår ungdom fattar sin uppgift och är sålunda förtjänt av ett högt vitsord. Dessutom må nämnas att „Birkasvännerna“ fingo emottaga ett lyckönskningstelegram från f. d. Birkasrektorn Emil Adalberth med familj, vilket

visar att de bevara Birkas och dess "vänner" i minnesgod hågkomst.

Samvaron var trevlig och förflöt under den bästa stämning.

Minan var icke farlig.

Enligt uppgift på ett annat ställe i denna tidning hade hamnverkstäderna i Reval hotats av en olycka.

Enligt förklaring av vederbörande hade minorna oskadliggjorts innan de skulle nedskrotas. Vi be sålunda få rätta misstaget.

Den gångna veckan.

Från Stettin meddelas, att man där väntar besök av Rådryska kryssare. Besöket kommer att äga rum den 17 dennes. Fartygen höra till ryska Östersjöflottan. Samtidigt besöks Pillau av två ryska jagare. Det är första gången sedan världskriget ryska örlogsmän besöka tyska hamnar.

Från fryskeppet Revalsten mottogs på söndagen ett radiogram, som meddelade att en av fartygets eldare plötsligt träffats av förlamning och anhölls om skyndsamt hjälp. Då man på grund av rådande storm icke kunde närma sig fryskeppet, misslyckades försöken att bringa hjälp, och man var tvungen att vänta tills stormen bedarrade. På måndagen hämtades den sjuke till Reval, men lär hoppet om hans vederfående vara ytterst ringa.

På måndagen hotades Revals hamnverkstäder av en svår olycka, som troligen hade krävt stora offer.

Några arbetare höllo på med att med acetylengas sönderskära järnskrot. Bland skrotet befanns en laddad sjömina. Arbetaren, som skulle skära sönder den, hade emellertid ingen aning om med vilken farlig pjäs han hade att göra och upptäckte först i sista ögonblicket det rätta sakförhållandet samt hade tillräcklig sinnesnärvaro att släcka gaslågan, varigenom en ohygglig olycka undveks.

Huru en laddad mina hade hamnat tillsammans med jänskrotet, är emellertid en sak som vederbörande myndighet genom en igångsatt sträng undersökning kommer att utreda.

Luftjätten "Graf Zeppelin" landade på måndagen i Lakehurst

(Amerika) efter 96 timmars färd från Friedrichshafen. Enligt dr. H. Eckener förlöpte färden normalt, och han hoppades kunna anträda återfärden på onsdagen. Entusiasmen i New-York för luftfarna torde denna gång varit något mindre än senaste år. — Människorna vänja sig snart.

På måndagen kl. 11 anlände till Libau estniska jagarna "Lennuk", "Vambola" och "Sulev."

Fartygen möttes på havet av två lettiska hydroplan. I hamnen voro gästerna till mötes chefen för lettiska flottan amiral Keyserling jämte andra högre officerare.

På lördagen meddelades till Stockholm av en tysk ångare att svenska ångaren "Aurora", hemmahörande i Västerås, kl. 3 sjunkit i södra delen av Ålandshav. Besättningen räddades av en ångare Neptunus. Aurora var på väg från Västerås till Leningrad med last av maskiner och styckegods.

Rågöarna.

Den 22 juli hölls på Stora Rågö den sedvanliga slättertalkon, då enligt gammal sed, alla gårdar på en gång börja slättern.

Hembryggt öl och andra starka drycker var det gott om. Påverkad av dessa råkade på kvällen strandbybon J. Stahl i raseri och ställde till bråk hos bonden J. Kantberg. Kantbergs hustru sprang till granngården efter hjälp och bröderna A. och M. Sjölund, som även voro med på talkon, följde med henne tillbaka och avväpnade honom. Under tumultet fick A. Sjölund några skramor, vilka dock ej voro av farlig beskaffenhet.

* * *

Sholhusbygget på Stora Rågö har nu fortskridit så långt, att man kan börja på med taket, men varifrån ta medel, ty taket kostar 250 kr. Man hoppas att finna utvägar.

Under de varma somrardagarna besöks Rågöarna av hundratal somrargäster dagligen. Senaste söndag hade vi äran emot taga i Sverges sändebud Balticum, minister P. Reutersvärd och svenske konsuln i Reval, hr Reutersköld. Dessutom estniska flottans befälhavare konteramiral Salza och franske ministern i Reval familj.

Frihamnen i Neapel härjad av våldsamt brand. Frihamnen i Neapel hemsöktes på torsdagen av en våldsamt eldsvåda, som lade flere stora magasin i aska. En brandsoldat och en arbetare skadades. De materiella skadorna uppskattas till 2¹/₂ miljon lira. Elden hade anlagts av två hamnarbetare, vilka härigenom ville dölja stora stölder av engelska och amerikanska varor. De båda arbetarna ha häktats.

Farligt att kritisera spanska militärflyget.

Från Spanien meddelas till Berlingske Tidende, att konungen avskedat major Franco på grund av de anklagelser han gjort sig skyldig till mot det militära flygväsendets ledande män. Hela upprinnelsen är den, att major Franco efter den olycksaliga flygningen med den spanska Atlantmaskinen "Numancia", som här förleden bärgades i Atlanten av engelska hangarkryssaren "Eagle", beskyllde de militära spanska väderleksautoriteterna för att ha sänt ut vilseledande och falska väderleksuppgifter.

Franco funderar nu på att utvandra till Argentina.

Två svenskar över Atlanten i 24 fots båt. Två äventyrslystna Kristinehamnsbor, båtbyggaren Eloff Andersson och modellsnickaren Bertil Sjödahl, båda i 25-års åldern, ha beslutat sig för att segla över Atlanten i en 24 fots båt. Båten, som de själva snickrat ihop, är heldäckad och försedd med en 600 kg:s järnköl. Den är byggd av gran på ekspant och förses med ett 20 kvadratmeters gaffelsegel samt en hjälpmotor på 2¹/₂ hkr. Resrutten är ganska oklar, men man har för avsikt att begiva sig utefter franska och spanska kusterna och därifrån sticka över till Amerika — om man nu kommer så långt.

Båda våghalsarna ha tidigare varit sjömän, men äro icke tyngda av några mera omfattande nautiska kunskaper. Kompass tänker man ta med sig, men andra nautiska instrument vore lyx, då man inte förstår sig på att sköta dem, Proviant för två månader medföres.

Lindberghs egen linje över Amerika.

En reguljär 48-timmars flygjärnvägsrutt New-York—Los An-

geles tvärs över den amerikanska kontinenten har i dagarna öppnats. Rutten, som varit under förberedelse i två år, har organiserats av atlantflygaren Charles Lindbergh och kallas därför även Lindbergh linjen. Lindbergh själv förde rutten första reguljära maskin, som startade från Los Angeles med 10 passagerare.

Resande, som snabbt önska tillryggalägga färden över den amerikanska kontinenten, avresa med

Stadshotellet E S L Ö V.

Fullständig spritsvering.
Förstklassigt kök.
Ny ägare L. Pehrsson.

EGONLINEN uppehåller regelbunden trafik Göteborg med alla mellanliggande svenska namnar till KARLSKRONA—DÄNZIG—LIBAU—RIGA—REVAL—HÄLSINGFORS.

Stadshotellet i
L I N D E S B E R G
REKOMMENDERAS

expresståget från New-York på kvällen. och efter en angenäm natt i den bekväma Pullmanvagnen gå de ombord på den i Port Columbus (Ohio) väntande flygmaskinen, som utan onödigt dröjsmål befordrar dem vidare mot Stilla Havskusten. Liknande anordningar gälla för de mot öster farande.

Alla åtgärder äro vittagna för passagerarnas bekvämlighet och säkerhet. Förarna utväljas sålunda med särskild omsorg av en tek-

nisk kommitte, som har Lindbergh själv till ordförande. Varje maskin har två fullt kompetenta förare, vilkas tjänstgöring begränsats till 85 flygtimmar per månad, motsvarande 14 sextimmar dagar. Vid slutet av varje 35-timmarsperiod ha de en vecka ledigt. För övrigt är varje maskin utrustad med en betjänt, som står de resande till tjäns på alla sätt både under färden och vid landningsplatserna.

CARL FREDRIKS BIERSTUGA
Hantverkaregatan 17. Norrköping
Rekommenderas

De Förenade Spetsfabrikernas Försäljningskola
Tel. 771-08 Grevturegatan 13
(Hörn-butiken) NORR 19203
Specialaffär för Spetsar och Broderier. — Bikt ut-
säl av Vadstenaspetsar. Motiv och Kragar. Be-
ställningar å linneutstyrlar. Order till landsorten
expedieras omgående.

S H E L L

BENSIN OCH SMÖRJOLJOR

använder varje ekonomisk motorman
SVENSK-ENGELSKA MINERALOLJE A.-B.

Vildskinn Räv, Utter, Mård, Hermelin, Ekorre, Hare och Kanin uppköpas till allra högsta pris. Vi betala högsta priser, då skinnen huvudsakligen äro för egen fabrikation. Prislista sändes mot porto.
FOUGSTEDTS PÄLSVARUFABRIK Malmö 4.

SVEDALA

Tegelmaskiner,
Grävmaskiner,
Stenkrossar,
Vägbyggnadsmaskiner,
Betonblandare,
Torvmaskiner,
Bränslekrossar för torv, koks och kol,
Pulveriseringsmaskiner,
Vindsiktar,
Torktrumlor,
Brikettpressar,
Transportapparater,
Rullager, Rallyvagnshjul,
Skottkärehjul,
Kokillgods,
Stålgjutgods.

Aktiebolaget

Abjörn Anderson

Post- & Telegrafadr. Rikstelefon:
SVEDALA, GJUTERJET. 52, 76, 203, 4, 608 183.

REPRESENTANT CARL JÖNSSON

Postkast 38 REVAL Telef. 1536

Lärareval på Nargö

Söndagen den 11. augusti 1929 kl. 2 e. m. försiggår lärareval till Nargö folkskola. Skolan är tvåspråkig och kandidaterna måste beärska både svenska och estniska. Lön och hyresmedel enligt lagen. Bäst att infinna sig personligen med behörliga in-Nargö kommunalstyrelse.

Den Gyllene Freden

Vid Järntorget, Stockholm
Riks 80 29.

Jönköpingsstads och läns sparbank

Stiftad 1831.

Huvudkontor i JÖNKÖPING. Avdelningskontor i Jönköping, Huskvarana, Norrahammar, Smålands Taberg.

MILITÄR EKIPERINGS A.-B. (MEA)

Hamngatan 3A **STOCKHOLM** Norrmalmstorg
Rekommenderar sina förstklassiga färdiga HERRKLÄDER, HERR- & DAMSKRÄDDERI.
Uniforms- och Sportartiklar för segling, ritt, automobilsport etc. etc.

Första inhemska Försäkrings-Aktiebolaget

EESTILLOYD

grundat år 1919

Reval, Långgatan (Pikk) 11. Tel. 6-24 & 17-03

LIV-,

BRAND-,

OLYCKSFALLS-,

INBROTTS-,

GLAS- &

TRANSPORTFÖRSÄKRING

De av bolaget hittills utbetalade skadesummorna överstiga

hundrafemtio millioner cent.

Ett bevis på till vilken oskattbar nytta försäkring är, därför

Försäkra Edert liv och Eder

egendom medan tid är!

F I S K A R E !

ANVÄNDER NI FÖR EDER BÅTMOTOR
INHEMSKT MOTORBRÄNSLE!

Om ej, så försök vår

TRAKTORBENSIN

(för fotogenmotorer)

DÄRIGENOM SPÄRRAR NI PENGAR,
ty den är billig, kraftigare än
fotogen och därför ekonomisk.

Estländska Oljeskifferkonsortiet

(Svensk Konsession)

Tönismägi I. TALLINN Telefon 16

STORA HOTELET, Linköping.

Innehavare: Fru JENNY KLINGBOM.

Post-, telegram- & telefonadress: Stora Hotellet.
Linköping. Intern. hotellcode. 38 rum med 50
bäddar. PRISER: Enkelrum från 5.— kr. Dubbel,
rum fr. 10.— kr. Lunch fr. 2:50 kr. Middag ar
3.— kr. Supé fr. 3.— kr. Sprit — Vin — Öl.